

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv
Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor**

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

59. Pericula, & perpress. Xau. terra.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

naues deessent, cymba leui & vno remige pararet terribilem illum in Oceanum se dare: sed mari secundo cum eò appulisset; ex Amboino, Ternate, Mauro, aliisque maioribus insulis per calamitosa discrimina in alias traiecit, ter naui allisa naufragus; semel tabula ex suo correpta naufragio inhaerens, triduum fluctibus iactatus, quoad semianimis in litus, Deo opem ferente eiectus est. Sed audiamus ipsummet, de suo periculo philosophantem potius cum suis fratribus, quam narrantem. [Navigatione, inquit, vsi sumus minime secunda: multa tùm piratarum, tùm tempestatum pericula adiimus, illud maximum: ingenti naui vehebamur, quæ tempestatum impetu in syrtes abrepta tria millia passuum ita confecit, vt inum gubernaculum perpetuo arenam perfringeret. Quod si vel in latentes scopulos vel in vada inæqualia impegisset (quod omnes ne accideret, in momenta extimescebamus) certè naufragio interissemus vniuersi. Multum ibi lacrimarum vidi, multum sollicitudinis, & angoris, cum omnes mortem præ oculis instantem cernerent. Verum noluit diuina bonitas nos perdere, sed periculis erudite, vt vsu docti intelligeremus quam infirmæ sint opes nostræ, quoties aut nostris viribus, aut præsiidiis nitimur. Nam vbi senseris quàm fallaces sint opes tuæ, & humanis opibus omnino diffusus, in illo rerum omnium Moderatore, qui vnus pericula, eius causa suscepta, facile propulsare potest, spem omnem posueris, tunc vero planè experiaris Dei imperio ac nutu omnia gubernari, & quantumuis vitæ discrimen præ cœlestibus gaudiis, quæ in tali re, ac tẽpore diuinitus impertiri solent, esse contemnendum. Quamquam ne mors quidem ipsa pertimescenda est iis qui diuina illa voluptate perfruuntur. Et si autem sit nescio quo modo, vt periculis perfuncti, eorum magnitudinem nullis verbis consequi possimus, manet tamen iucundissima diuini beneficii memoria, quæ nos dies nosque stimulat ad labores pro optimo domino vel suscipiendos libenter, vel fortiter perferendos.]

59
Pericula, &
perpess. Xau.
in terra.

Iunxit mari aduersus Xaverium suas etiã terra æquè crebras, sauasque tempestates, quarum eæ quamuis grauissimæ, fuere tamen leuiores quas regionum ministrorum mouit cupiditas æstuans, Malacensis potissimum Praefecti de quo iam aliàs, sed & Goæ, in ora Piscaria, & Molucis, multas in hoc genere habuit vorandas, excoquendasque molestias. Harum alij meminere; malim tacitas præterire, ne culpa paucorum, in omnes adspargatur, hos lucri fames rabiosa: ex Europa abreptos in Indiam, rei vendiuis faciendæ, vel rapiendæ incubantes furore vrebant ebrio, & miserabilium incolarum carnibus saginabat. Hinc semel, pessumdata, & proculcata salute cum aliena, tum propria, ne Sanctitatem quidem reuerbantur Xaverij, quem tanto ducebant inimiciorem quanto cupiditati suæ religiofius aduersantem, & huc apte ac velut consequens pertinet, quod Simoni Roderico per literas maiorem in modum suadebat, quos haberet in aula Lusitaniæ amicos, à petendo in Indiam transitu, tanta illos cura & sollicitudine dimoueret, quantum esset eorum salutis sollicitus: nam quo magis opimis conditionibus illuc mitterentur, eo esse aiebat sempiterno

verno igni propiores. Cui & aliud eius egregie consonat; nempe seruari nihilominus illos posse; sed hac lege, vt in itinere nauim frangerent ad promontorium bonæ spei, & suum in Indias aduentum, morte præuerterent. Hæ Xauerium vt dixi quasi placidæ tempestates iactarunt potius mœrore animi, quàm supremis vitæ, lethaliibusque periculis. Quas vero pertulit in conuersione gentium barbararum, fuerit eiusmodi vt totam illius erga Deum amoris, experirentur generositatem: iis enim pro Deo tolerandis gaudebat tantopere, vt esset hæc eius constans precatio, ne se vlllo vnquam eximeret aut periculo aut labore, nisi mittendum in asperiora: qua in re admiror vehementer, cum in mentem redit arcana illa somnij veteris imago, quod illi sæpius in Europa Deus immiserat, laborum prælagum quos esset exhausturus, in adducendis ad Christum barbaris: dum sibi humeris portare Indum videretur, eiusque grauiissimo ponderi tam ægre sufficere, vt anhelus, & sudans, fractusque expergisceretur; vt enim ex parte, somnium firmat exitus, ex parte profecto non minima sefellit. Portandâ sanè non modo Indiâ sed aliis item vltra illam regnis quæ per innumerabiles ærumnas Euangelio peragravit, ne leuissimum quidem inuictus Apostolus festi animi signum vnquam dedit. Adeoque, vt scribit ipsemet, postremum vitæ annum, laborum reputabat pri num, accingi tum demum denuo ad aggressionem operis ardui promptus & alacer, cum posset ab eo magna partæ laudis gloria cessare. Subiugata Christo Sinarum monarchia, meditabatur Europam à Septentrione tepetere vbi Tartarorum vastitatem statuebat sibi ob oculos, qua semel primis fidei satibus grauidata, reuisura illum esset confinis Europa, daturaque illi delectum florem Sociorum quos destinaret Tartaris excolendis; remissura vero ipsum in Africam quam incredibili desiderio expetebat; vel in Asiam iterum & in mediterranea Orientis. At enim tam longas, & difficiles vias, quibus sibi & Euangelio pandebat cursum, pulchrè dictum ab vno ex eius familiaribus, quotquot essent post eum illas adituri, quantacumque paterentur & agerent, arbitrarios præ rebus Xauerij & ærumnis lenes, & faciles, tantumque se in perducendis ad Christum hominibus ab eo differre, quantum Iosue à Mose, quorum hic Hebræum populum in promissas sedes mari vasto, ille angusto fluuio induxit. Nunc de singulari aliquo ostento, caritatis illius ad Dei negotia inuictæ ingentes spiritus meriamur. Parantem Molucis Euangelium inferre, iris minacibus demones exterrebant; ille haud pluris eorum terricula curauit, quàm deinde venæna quæ ipsi à barbaris insularum Mauri & seruitutem perpetuam quam à Sinis amici arbolabantur. Molucum intrepidus adiit, Maurique insulas; illic spectantibus ethnicis templa sacrilega, arasque subruit, & simulachra comminuit publicæ superstitioni prostantia. Pacifici ausus cum nauarcho de suo in Sinas transitu, perfidiam illius nequaquam extimuit, etsi pronum videret ne dato pretio deiceretur ab eo in mare: nam quæ Sinas ingresso sibi essent ventura quam flocci faceret Iacobo Pereira significat inuitans illum ad

eosdem Sinas, ybi esset inquit in aula Pachinenſi vel Chriſti myſteria Regi prædicantem, vel catenis onuſtum viſurus in carcere. Amanguccij, & Funaj aſſiduis neophytorum pulſatus indiciis de Bonziorum in ipſius necem coniuratione, armatiſque ad hanc per diuerſa loca inſidiis, nunquam tamen abſtinuit publico, nunquam diurnis, nocturniſque diſputationibus, & concionibus quibus illorum fraudulentam doctrinam conuellebat, & mores damnabat belluinos.

Neque id modo, ſed & Iaponiam, ſuas delitias, & beatitatem vocabat ſuam, Deo calamitoſum illud inter arumnas, & pericula vitæ genus, miris animi gaudiis diluente, exforbenteque moleſtias corporis interiori voluptate. Quod planè diuinum purgatarum mentium arcum licere non putem hic tacite obiri, cum ſit ardua moturis & inextricabilia ſucceſſu, ad conuerſionem animarum perneceſſarium, mihi que ſexcentis eorum conſtet epiſtolis quos ardens caritas in laborioſa ſalutis alienæ procuratione exercuit: Nimum homines in media ſolos barbariæ, orbe plus medio ſeiunctos à fratribus, ſine lare, & pane, & extremis quoque ſubſidiis; interea dum concionando, baptizando, diu noctuque inſudant; in operæ præmium, vexationibus, exiliis, proſcriptionibus, verberibus affectos, & confectos, ſic tamen beatè viuere, & hunc eorum ſtatum, quo miſeriores vulgus nullum agnoſcit, iis affluere de cælo latitiis, vt cum eas nituntur exponere, Deo ebrios arbitrere: & ea loquantur, quæ ſoli intelligunt, qui ſignificatu illorum fruuntur, nobis qui tantum ab iis abſumus videntur peregrina, & tantum non barbara: ſidem vero ad reficiendas corporis aut animi vires, in Collegium aliquod vbi ſeceſſerint, animaduertunt fluenta illa beatarum dulcedinum, pleno ſibi alaeo iam non ire, ſed anne modico, videnturque ſibi ex Oceano in fontem tranſiſſe, eſtque hoc reiſa, quod tanto ante ſcripſit Apoſtolus in quo etiam ſibi Apoſtolicos viros ſuppares voluit. *Sicut abundant poſſiones Chriſti in nobis, ita & per Chriſtum abundat conſolatio noſtra.* Obſeruatum à me ſimiliter, quos habet aliorum ſalus occupatiſſimos, (ratione ſaltem profeſſi muneris) tantum abeſſe, vt inde animo diſſipentur, & exareſcant in contemplatione diuinorum, vt hæc potius metes videatur illius occupationis; & illa occupatione, mens ad contemplan- dum aptè comparetur. Vt cumque vero ſit, experti nouimus eiſmodi homines, ſtatim vt ſe primum ad meditando collegerint, in Deum altius ſubire, citra illam quæ ſolet præire ratiocinandi ſollicitudinem, quò ſanè aut nunquam ſubiſſent, aut ſerius, ſi procul ab iuuandis aliis egiſſent. Nunc ad Xauerium redeamus, cuius robur inuictum caritatis non ſtetit intra victorias malorum tantum minantium, & longe terren- tium; ſed in tolerantiâ quoque præſentium tam ineluctabili, & immota, vt ad grauiora Deo ſe ſemper accinctum liſteret. Quod ab ſuo ad Deum acceſſu primo, ſe præſtiturum ſuſceperat, cum (vt olim Apoſtolo gen- tium) Deo longam perpeſſionum grauium ſeriem monſtrante, quæ il- lum pro ſua gloria manerent, plura & plura his addi popoſcerat, nedum

2. Cor. 1.

vt

vt eorum prospectu horreret. Amanguceij, Meaci, & in vna ex Mauri insulis appetitus est lapidatione; bis vulneribus in ora Trauancoris; cæsus alibi fustibus; ictus alias sagittis; bis in Iaponia furente populo ad supplicium raptus; ab Saracenis & Badagis in tractu Piscariæ ad necem quæsitus, quibus tot hostium apertis, cæcisque odiis, impar neophytorum custodia, cum locorum commutatione, parentis optimi vitæ consuleret, ignem barbari subdebant ædibus quibus suspicabantur illum se abdere. At qui salutem innumerabilium hominum ex eius vita incolumi aptarat, manifestis illam seruabat miraculis, ipseque Christi sapientissimo præcepto obsequens, declinabat insectantium rabiem vel fuga, vel nocturno in arbores ascensu, vel antris rupium, & ruderum latebris, cum ardens interea cupiditate martyrij, sæpe in Æthiopiam adire tentauerit, quod eius etiam Apostolici Nuncij facultas pertinebat.

Estque ite hæc, vt paucis notata, sic raro laudata, inter Sancti huius virtutes incomparabilis; fundendi pro Christo sanguinis incensa desideria, sic inhibuisse, ne præscriptas vnquã fortitudini Christianæ ab ipso lineas transfilerent, dum, vt loquitur Martyr Cyprianus, *nos confiteri magis voluit quam profiteri*. quamobrem Deo minime abnuente, mortem inter ignotos populos, & barbariam ethnicam si forte incidere venabatur; præsentem exhibat, non mortis, quam ardebat metu, sed mortis Deo minimè placituræ, incautum Saul'em recogitans grandi suo edoctum malo, meliorem esse Obedientiam victimis, non modo alieni, sed proprii sanguinis, si quis Deo illum iniusto libauerit. Quam mentem, dicere liceat, haud satis desiderij compotem, visus nunc etiam B. Apostolos in cælo retinere: paucis retro amicus Marcello Mastrillo peregrini cultu spectandum se præbuit, velut ne nunc quidem peregrinandi satur, sed morte interceptos seminandi Euangelij labores optans protendere; formulam dictauit flagitandi à Deo Martyrij, ore proprio latine his verbis expressam. *Oro suppliciter vt gratiam fundendi pro te sanguinem. quam Indiarum Apostolus Franciscus Xauerius, post tot exantlatos labores consequi non inuenit, mihi licet indignissimo largiatur.* Putarunt autem viri sapientes Xauerio datum vt Martyrij optionem substitueret sibi suo loco, Mastrillum carissimum; haberetque hoc Martyrij negati solatium, vt illud per amicissimum obiret, quod per se obire non obtinisset; vnde ab illo de repente, restituta Mastrillo desperati remedij valetudo; & ex Europa in Iaponiam iter per assidua miracula, miliariorum octodecim millibus toto Oceano deductum, vbi superioris ignaros consilij, firma tenebat expectatio gerendarum illic ab eorum maximarum; eò tamen vix pedem intulerat, cum Martyrio est affectus, vt quem ad hoc vnum eò duxisset Xauerius. Verum si ex vera B. Cypriani sententia, *qui se tormentis, & morti sub oculis Dei obtulit, passus est quicquid pati voluit; non enim ipse tormentis, sed tormenta ipsi defuerunt;* prorsus Xauerio virtutis haudquam meritum defuit quæ Martyrem efficit. Narrabat frater Ioannes Fernandus, eius in Iaponia Socius, & interceptus, ab eo Regem Amanguccianum, ethnicum, & vita omni fœdum,

60

Ardens martyrij desider. Xauerij.

Ep. vii.

1. Reg. 15.

Ep. 37.

R r 3

ab